

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESAS KOLĒGIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV 1010

Tālrunis: 67830735, 67210274 Fakss: 67830770
e-mail: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2018. gada 11. maijā

Satversmes tiesas 4. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētājs
Aldis Laviņš, tiesneši Jānis Neimanis un Artūrs Kučs,

kolēģijas sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemto [...] (turpmāk –
Pieteikuma iesniedzējs) pieteikumu par lietas ierosināšanu (pieteikums
Nr. 58/2018),

konstatēja:

1. Pieteikuma iesniedzējs lūdz Satversmes tiesu atzīt likuma “Par materinitātes un slimības apdrošināšanu” 31. panta ceturto daļu, pārejas noteikumu 8. punktu un Ministru kabineta 1998. gada 28. jūlija noteikumu Nr. 270 “Vidējās apdrošināšanas iemaksu algas aprēķināšanas kārtība un valsts sociālās apdrošināšanas piešķiršanas, aprēķināšanas un izmaksas kārtība” (turpmāk – Noteikumi Nr. 270) 8. punkta vārdus “kas neparedz apmēru, kāds noteikts likuma “Par materinitātes un slimības apdrošināšanu” 31. panta ceturtajā daļā” un 8.¹ punktu (turpmāk arī – apstrīdētās normas) par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 91. panta pirmajam teikumam.

2. Likuma "Par materinitātes un slimības apdrošināšanu" 31. panta ceturrtā daļa nosaka: "Kalendārās dienas vidējā apdrošināšanas iemaksu alga pabalstu aprēķināšanai nedrīkst pārsniegt 1/365 no valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu objekta gada maksimālā apmēra, kas bija spēkā apdrošināšanas gadījuma iestāšanās dienā."

Šā likuma pārejas noteikumu 8. punkts paredz: "Šā likuma 31.panta ceturrtajā daļā paredzētais kalendāra dienas vidējās apdrošināšanas iemaksu algas ierobežojums un šā likuma pārejas noteikumu 5. punkta 4. apakšpunktā paredzētais mēneša vidējās apdrošināšanas iemaksu algas ierobežojums, kas noteikts saistībā ar valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu objekta gada maksimālo apmēru, netiek piemērots apdrošināšanas iemaksu algai, kas gūta laikā no 2009. gada 1. janvāra līdz 2013. gada 31. decembrim."

Noteikumu Nr. 270 8. punkts noteic formulu, pēc kuras aprēķina vidējo apdrošināšanas iemaksu algu valsts sociālās apdrošināšanas pabalstu piešķiršanai.

Savukārt šo noteikumu 8.¹ punkts paredz, ka darba ņēmējam, par kuru pārskata gadā pirms apdrošināšanas gadījuma iestāšanās dienas valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas veiktas no Ministru kabineta noteiktā obligāto iemaksu objekta maksimālā apmēra, pārskata gada mēneša apdrošināšanas iemaksu algu aprēķina, izdalot pārskata gada obligāto iemaksu objekta maksimālo apmēru ar pārskata gada mēnešu skaitu, kuros līdz apdrošināšanas gadījuma iestāšanās mēnesim darba ņēmējam bija sociāli apdrošinātas personas statuss.

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemto pieteikuma pamata ir ierosināma lieta, kolēģija izvērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18. – 19.³ panta prasībām;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;

5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

Turklāt saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 20. panta sesto daļu Satversmes tiesa var atteikties ierosināt lietu, ja konstitucionālajā sūdzībā sniegtais juridiskais pamatojums ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

4. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. punktu Satversmes tiesa izskata lietas par likuma atbilstību Satversmei. Savukārt saskaņā ar minētā panta 3. punktu tiesa izskata lietas par citu normatīvo aktu atbilstību augstāka juridiska spēka tiesību normām.

Tādējādi Pieteikuma iesniedzēja prasījums izvērtēt likuma un Ministru kabineta noteikumu normu atbilstību Satversmei ir piekritīgs Satversmes tiesai.

5. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 11. punktu persona Satversmē noteikto pamattiesību aizskārums gadījumā var iesniegt pieteikumu Satversmes tiesā.

Pieteikuma iesniedzējs vērsies Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūrā par vecāku pabalsta un paternitātes pabalsta piešķiršanu sakarā ar bērna piedzimšanu. Pamatojoties uz apstrīdētajām normām, Pieteikuma iesniedzējam tika aprēķināts un piešķirts vecāku pabalsts un paternitātes pabalsts. Pieteikuma iesniedzējs norāda, ka tomēr to apmērs un aprēķināšanas kārtība pārkāpjot vienlīdzības principu. Tādējādi apstrīdētās normas Pieteikuma iesniedzējam ir piemērotas, un pieteikumā ir norādīts uz viņam Satversmes 91. pantā noteikto pamattiesību iespējamo aizskārums.

Līdz ar to Pieteikuma iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu, ievērojot konstitucionālajai sūdzībai Satversmes tiesas likuma 18. un 19.² pantā noteiktās prasības.

6. Satversmes tiesas likuma 18. panta otrā daļa paredz, ka vairāku aktu apstrīdēšana vienā pieteikumā citstarp pieļaujama gadījumos, kad tiek apstrīdēts normatīvais akts vai tā daļa un uz tā pamata izdotās zemāka juridiska spēka tiesību normas.

Noteikumi Nr. 270 ir izdoti, pamatojoties uz likumu “Par materinitātes un slimības apdrošināšanu”. Tādējādi izskatāmajā gadījumā ir pieļaujama divu normatīvo aktu tiesību normu apstrīdēšana vienā pieteikumā.

Līdz ar to pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta otrās daļas prasībām.

7. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrajai daļai persona var iesniegt konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai vienīgi gadījumā, ja viņa ir izmantojusi visas iespējas aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem vai arī ja personai šādu iespēju nav.

No pieteikuma un tam pievienotajiem dokumentiem secināms, ka Pieteikuma iesniedzējs ir izmantojis visas iespējas aizstāvēt savas aizskartās tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem.

Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturtās daļas pirmo teikumu pieteikumu Satversmes tiesai var iesniegt sešu mēnešu laikā pēc pēdējās institūcijas nolēmuma spēkā stāšanās.

Konkrētajā gadījumā termiņš konstitucionālās sūdzības iesniegšanai ir skaitāms no (datums), kad ir pieņemts un stājies spēkā Augstākās tiesas spriedums lietā (numurs). Elektroniski parakstīts pieteikums uz Satversmes tiesas oficiālo elektroniskā pasta adresi nosūtīts 2018. gada 12. aprīlī, bet saņemts – 2018. gada 13. aprīlī. Tādējādi minētais sešu mēnešu termiņš ir ievērots.

Līdz ar to pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrajā daļā un ceturtās daļas pirmajā teikumā noteiktajām prasībām.

8. Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punkts noteic, ka pieteikumā jānorāda juridiskais pamatojums. Juridiskais pamatojums Satversmes tiesas likuma izpratnē nozīmē juridisko argumentāciju, kurā pamatota katras apstrīdētās normas neatbilstība pieteikumā norādītajai augstāka juridiska spēka tiesību normai.

Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka apstrīdētās normas neatbilst Satversmes 91. panta pirmajam teikumam. Proti, pret personām, kas atrodas atšķirīgos un salīdzināmos apstākļos tiekot paredzēta vienāda attieksme. Personai, kurai esot

veiktas iemaksas no gada iemaksu objekta maksimālā apmēra, tiekot aprēķināts tāds pats pabalstu apmērs kā personām, kas maksājušas mazāk. Šādam regulējumam neesot legītīms mērķis, tāpat apstrīdēto normu teksts būtu precizējams.

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka vienlīdzības princips pieļauj un pat prasa atšķirīgu attieksmi pret personām, kas atrodas atšķirīgos apstākļos, kā arī pieļauj atšķirīgu attieksmi pret personām, kas atrodas vienādos apstākļos, ja tam ir objektīvs un saprātīgs pamats. Izvērtējot, vai šādi attieksmei ir objektīvs un saprātīgs pamats, ir jāizvērtē, vai tai ir legītīms mērķis, un vai ir ievērots samērīguma princips (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2001. gada 3. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2000-07-0409 secinājumu daļas 1. punktu un 2010. gada 2. februāra sprieduma lietā Nr. 2009-46-01 7. punktu*). Satversmes tiesa arī ir atzinusi, ka tiesību uz sociālo nodrošinājumu īstenošanai likumdevējs var pieņemt regulējumu nolūkā aizsargāt sabiedrības labklājību (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2010. gada 15. marta sprieduma lietā Nr. 2009-44-01 21. punktu*).

Lai izvērtētu atbilstību samērīguma principam, jānoskaidro, vai likumdevēja lietotie līdzekļi ir piemēroti legītīmā mērķa sasniegšanai; vai legītīmo mērķi nevar sasniegt ar citiem, personas tiesības un likumiskās intereses mazāk ierobežojošiem līdzekļiem; vai likumdevēja rīcība ir atbilstoša, t.i., vai labums, ko iegūst sabiedrība, ir lielāks par personas tiesībām un likumiskajām interesēm nodarīto kaitējumu (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2014. gada 13. jūnija sprieduma lietā Nr. 2014-02-01 14. punktu*).

Tomēr Pieteikuma iesniedzējs nav sniedzis juridisko pamatojumu un argumentus tam, ka apstrīdētajās normās ietvertajam pamattiesību ierobežojumam nav legītīms mērķis. Pieteikuma iesniedzēja viedoklis par to, ka pamattiesību ierobežojumam neesot legītīms mērķis, nav uzskatāms par juridisko pamatojumu Satversmes tiesas likuma izpratnē. Tāpat pieteikumā nav ietverts juridiskais pamatojums tam, vai likumdevēja izraudzītie līdzekļi ir piemēroti legītīmā mērķa sasniegšanai, vai legītīmo mērķi nevar sasniegt ar citiem, personas tiesības un likumiskās intereses mazāk ierobežojošiem līdzekļiem, kā arī tam, vai likumdevēja rīcība ir atbilstoša, proti, vai labums, ko iegūst sabiedrība, ir lielāks par personas tiesībām un likumiskajām interesēm nodarīto kaitējumu.

Līdz ar to juridiskais pamatojums prasījumam izvērtēt apstrīdēto normu atbilstību Satversmes 91. panta pirmajam teikumam ir acīmredzami nepietiekams tā apmierināšanai.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta sesto daļu, Satversmes tiesas 4. kolēģija

nolēma:

atteikties ierosināt lietu pēc [...] pieteikuma (pieteikums Nr. 58/2018).

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētājs

A. Laviņš